

Ýürek sözleri

(Aýralyk ýyllar)

Daňatar

İçindäkiler:

- Ene dil
- Söýgi duýgulary
- Ýola çykyş (Adalatly düzgüne sary)
- Dört Gerçek (Tumaç, Magtym, Wahedi, Jürjany)
- Gahryman
- Il-günae bagş edilen ömür (Gürgen Bähälkä)
- Är aýdymy (Ännin Gökleñiýe)
- Ýedigenler (Türkmenära şhidlerine)
- Dogduk depäm, Türkmenähram
- Birleşýli
- Gözel Sähram
- Dost saçagy
- Näbilsin?
- Pyragy kim?
- Salam beýik atam Magtymguly!
- Giňelýär dünýäm
- Türkmenistanym
- Ömür ýoldaşyma
- Adamlar! (Dr. Mämişir aradan çykdy)
- Soňlanmadyk sözler(Şahyr Gurbangeldi aradan çykdy)
- Kümüş toýa gutlag sözi
- Gardaş duýgusy (Azerbayjan türkçesinde)
- Yalnizlik (Türküýe türkçesinde)

Giriş:

Her bir şahyryň ýa-da meniň ýaly, ýürek sözlerini goşgy görnüşde aýtmagy söýýänleriň eserleri okalanda, olarda ýazyjynyň ýaşayan toplumynyň hem onuň öz ruhy dünýäsiniň yzygiderli özgeriş hem ösüşini görüp bolýar. Şonuň üçin hem, goşgularyň dürli-dürli, hatda bir-birine gapma-garşy gelýän ýagdaýlary-da gabat gelmegi tebigy hadysadyr. Sebäbi durmuş yzygiderli ösýär hem özgerýär, ynsanlaryň düşünje hem ruhy dünýäsi-de şoňa görä degişýär. Mysal üçin biz Türkmenlerde sosializma bolan ynam güýçlidi. Sebäbi, bir tarapdan onuň şygary elmydama deňlik adalatlylyk bolsa, ýene bir biziň üçin has ähmiýetli tarapy, Şurewide bir Türkmenistan döwletiniň bolmagy we ol döwletde biziň dilimiz başda bolmak bilen milli medeniýetimiziň goralyp saklanmagydy. Hut şonuň üçin hem Iranyň yslamy agdarylyşygyndan soňky bosgunçylykda, ugrumyz Türkmenistana tarap boldy. Emma ol ýerde ýaşap, gözümüz bilen görenimizden soňT hakykatyň biziň eşidenlerimizden hem okanlarymyzdan başgaçarakdygyna göz ýetidik. Düşünjelerimiziň hem ruhy dünýämiziň-de şoňa görä degişmegi tebigydyr.

Aşakdaky goşgular-da meniň Eýranyň 1979-njy ýyldaky yslamy agdarylyşygyndan (rewelýusýasyndan) soňky ykbalymyň we geçiren ruhy dünýämiň gysgaça beýanydyr. Olary gaýtadan gözden geçirip internet saýtlary arkaly măriban il-günüme hödürleýärim.

Bu agdarlyşyk Türkmen milletine örän aýylganç hem agyr düşdi. Men-men diýen ýigitlerimiz ýa islenmedik uruşda şehid boldy, ýa-da tutulup atyldy, asyldy, türmä salyndy we sürgün edildi. Birgiden adamlar-da ýurdyny taşlap bosgunçylykda ýaşamaga mejbur boldy. Men hem şolarşň biri hökmünde 30 ýyldan bäri il-günümiň agyr ýagdaýyna ýanyp, gözel Türkmensähramyň hem mähriban il-günümiň asuda we erkin günlerini görmek arzuwy bilen ýaşajaryn, hem-de elimden gelen medeni hyzmaty etmäge çalyşjaryn.

Ol agyr ýyllar we milletimiziň şeýle pajygaly ýagdaýa düşmeginiň sebäpleri, bitirilen uly hem buýsançly işleriň ýanynda, edilen uly ýalňyşlyklar hakynda, ol günleri gözi bilen görüp egni bilen çekenleriň tarapyndan şu güne çenli köp makalalar ýazyldy. Geljegki nesilleriň gözi açylmagy we şeýla günleriň gaýtalanmazlygy üçin ýene-de ýazylar.

Elbetde, elden giden hem depelenen milli haklary gaýtaryp almaklyk agyr ýoldan geçýär we onuň ugrunda mallar we janlar gurban edilmeli bolýar. Emma ol ýyllaryň biziň milletimiz üçin has pajygaly ýagsaýda geçmegi we dowam etmeginiň, meniň düşünjäme görä iki esasy sebäbi bardy. Birinjiden: Milletimiziň tejribesiniň az bolmagy we şeýla agyr hem howply günlerde ile ýolbaşçylyk edip biljek milli guramany döredip ýetişmänligi, ikinjiden (we şonuň netijesinde): Özlerini “Halk fedaýılar guramasy” diýip adlandyran keseki milletiň guramasyna ynanylmagy boldy. Emma men muňa garamazdan, aşakdaky iki hakykata berk ynanyjaryn:

1- Her bir taryhy pursatda bolşy ýaly, Milletimiz bu taryhy şertde-de özliriniň milli haklaryny almak hem-de Ata-bab Ýurduna eýe çykmak ugrunda agzybirlik bilen herekete geçdi we “Okuw gerek hat gerek, Türkmençe mektep gerek – Elden giden ýerleri, gaýtaryp almak gerek” diýen adalatly şygary bilen astynda özüni bir Millet hökmünde beýan edip dünýä görkezip bildi. Bu şygar bu gün-de biziň iň dogry milli şygarymyzdyr.

2- Dünýäde iň eziz hem gymmatly zat bolan “şirin janlary” milletiniň erkinligi hem abyraýly ýaşamagy ugrunda gurban eden gahryman ynsanlarymyz, biziň milli şehitlerimizdir hem milli gahrymanlarymyzdyr. Olary il-günümüz hiç-haçan unutmaz we unutmaly däldir. Olar Milletimiziň taryhy ýoluna şyk salyp wyjdanlary oýaryp duran parlak ýyldyzlardyr.

(Daňatar 2012 Maý)

Ene Dil

Ýaşayyşda sökellik bar, saglyk bar
 Aýak astynda galmak bar, beglik bar
 Ýöne diriligme ynanýan haçan,
 Dilim türkmen gepläp eşsem goşa tar.

Çalynmasa sazlar eşmesem aýdym,
 Sözler gara geýer, gan aglar beýdim
 Enemiň hüwilän dilin harlasam,
 Şol gün agajata, münendir meýdim.

Aşgabat 1992: Otuz ýaş a yetmedik ýaş türkmen bagşylarynyň ýaryşyna giriş söz. Bu ýaryşa Türkmentsähradan hem bagşylar çagyryldy.

Söýgi Duýgusy

Säheriň gijeden dörenýän çagy,
 Daň şemala gülleň yranýan çagy,
 Sonalaň suwlarda daranýan çagy,
 Sona dek söýgilim ýadyma gelýär.

Gamly agşam, akarsuwyň başynda,
 Uzak küýler, aýlananda başymda,
 Aýslarda, gün gan aglap ýaşanda,
 Ýar ýady ýüregme ýagtylyk salýar.

Aý-aýdyň gijeler, seýle çykamda,
 Akmaýa Asmanda süýdün dökende,
 Ýary ýatlap, dolan aýa bakamda,
 Aý kä özi, kä-de söýgülim bolýar.

(ýaşlyk ýyllarymdan ýadymda galan setirler)

Ýola çykys
(Adalatly düzgüne sary)

Gowgaly dünýäni giňden gözläliň
Ajaýyp döwrümüz hakda sözläliň
Beýik ynkylybyň yzyn yzlalyň,
Ýöriň adalatly düzgüne sary
Derde delalatly düzgüne sary.

Gülsaýyn açýlýar ynsanyň bagty
Açyldykça çagşap, zalymlaň tagty
Gitdikçe basyp duwr, tümligi ýagty
Ýöriň adalatly düzgüne sary
Derde delalatly düzgüne sary.

Oňanýar ezilen halklaryň bary
Göz açyp atlanýar, söweşe sary
Ýagty güne çykdy dünýäniň ýary
Ýöriň adalatly düzgüne sary
Derde delalatly düzgüne sary.

Döwleriň dünýäsi daralýar barha
Ynsanlar aýylyp, ar alýar barha
Ýoldaşlar, daň düýbi agarýar barha
Ýöriň adalatly düzgüne sary
Derde delalatly düzgüne sary.

Bir ýanda deňligiň gözəl düzgüni
Bir ýanda deňsizlik edýär bozguny
İki düzgün göreşiniň gyzgyny
Ýöriň adalatly düzgüne sary
Derde delalatly düzgüne sary.

Parahatlyk isläp ýeňeris urşy
Urş isleýänlere çykarys garşy
Umyt berýär bize taryhyň barşy
Ýöriň adalatly düzgüne sary
Derde delalatly düzgüne sary.

Marksizm-Leninizm kesgir ýaragmyz
Sosýalizm dünýäsi, arka diregmiz
Dagdan arkamyz bar, daşdan ýüregmiz
Ýöriň adalatly düzgüne sary
Derde delalatly düzgüne sary.

Ynkylap güneşi, salyp duwr ýalkym
Joşýar watan, urýar haýbatly tolkun
Kalby, bile urýan, eý Türkmen halkym!
Ýöriň adalatly düzgüne sary
Derde delalatly düzgüne sary.

(Türkmentsähra-1983)

Dört Gerçek

Aý-ýyllar aýlanyp dolandy döwür
 Ýene-de sährama çaýyldy ýalkym
 Ýene-de dogurdy dört goçak ogly
 Abany, Keýmiri doguran halkym.

Watan asmanynda dört parlak ýyldyz
 Ajap dogup, täsin ýaşyp gitdiňiz
 Her ömür döredip ebedi setir,
 Ajaýyp rubagy goşup gitdiňiz.

Bu rubagy aýdym boldy dillerde
 Eneler hüwdi edip söýdi balasyn,
 Ýugrudly zähmete, siňdi göllere
 Hoş bezedi, gyz-gelinler lälesin.

Jandan goşgu döredenlere alkyş!
 Ata kesbin Ýöredenlere alkyş!
 İl-gün ynamydy, ägirt güýjüňiz
 Arassady, söýgiňiz hem öcünüz.

Duşmanyň paltasy etmedi eser
 Ýer tutmady, ýersiz uran töhmeti
 Ahmyrly düşdünüz hile duzagna
 Ganojaklar başga çäre tapmady.

Dos diýenňiz duşman bilen bir çykdy
 Ýylan ýaman ýerde zäherin dökdi!

Ýykylyp düşende dört äpet gaýa,
 Gülüstanyň gür tokaýy tawş etdi
 Gazap donun geýip silkindi Sähram,
 İl-güniň ýigrenji dünýäni tutdy.

Ok bolup duşmanyň ýüregni deşer!
 Damja-damja şehitlerimiziň gany
 Türkmeniň kalbynda ebedi ýaşar!
 Tumaç, Magtym, Tuwak hem-de Jürjani.

Her gerçek yzyny mün gerçek tutar!
 Giň jahan ýaýylyp, şanly daň atar!.

(Daşoguz-1986, gys)

„Gahryman“

(Şirmuhammet Tumaja)

Lälezarly gözel Sähram bagş etdi,
 Göwün açyklygny, gözel sulhuňy
 Mawy Hazar eçdi akyl durusun
 Hem gaý günü gopýan ýürek tolkuny.

Belentligne bäs gelmezdi Demawend,
 İmanyň berkligne Zagrosyň dagy.
 Görogly dek ärdiň Seýdi dek serdar,
 Parasatdan paý beripdi Pyragy.

Ýatmaz seniň atyp giden tolkunyň
 Batmaz seniň salyp giden ýalkymyň
 Guwanmaga haky bardyr halkymyň
 Türkmeniň goç ogly, goçagy Tumaç.

Türkmeniň goç ogly Sähraň bürgüdi
 Eidp gitdiň iň mukaddes sargydy,
 Diýdiň: „gyrk ýyl maýa bolup gezenden,
 Bir ýyl namys ýükli ner bolup ýaşañ!“
 Diýdiň: „soguljan dek süýrenmän laýda,
 Bürgüt dek daglara ser bolup ýaşañ!“.

Al-asmandan şaglap indiş ajaýyp!
 Ganatyňy gyranda duşmanyň tiri
 Şonda-da ýaraly kalbyňy besläp,
 Il-günüň, watanyň, dünýäň takdyry,
 Ýazyp gitdiň iň mukaddes kelamy,
 Gyzyl ganyň bilen ýaşyl çemene:

Göreşmeli, göreşmeli gaýduwsyz!
 Azat durmuş gazanynçak watana
 Baky güneş, dury asman jahana
 Özerkinlik Türkmen ilime hökman!
 Ykballar oýanmaz şol güne ýetmän.

Bu kelama sejde etdi gaýalar,
 Göwsüne nagş etdi gözel Gülüstan
 Bu kelimda ine, şeýle hurmat kân,
 Bu kelimda, keramat kân, gudrat kân.
 Ýaşayyşyň, öwrenmeli kelimdy,
 Ölümiň hem bir mukaddes mukamdy.

Çalyp giden şol ajaýyp mukamyň,
 Goja daglaň billerinde ýaňlanýar
 Hazaryň gomunda, gözel Sähramyň,
 Guş-gumryly çöllerinde ýaňlanýar
 Gojaman daglardan, Hazar möwjinden,
 Mukama gaýtargy, şeýle ýaň gelýär:

Öwrüler! öwrüler, öwrüler hökman!
 Tumaçlar öwrüler uzaga çekmän
 Akmaýaň süýdidir il-gün arzuwy,
 Gudratyndan gahrymanlar direler!
 „Akpamyk“ deň gany gaçan watanyň,
 Garadöwsiz dogjak daňlary görer!.

(Daşoguz-1986, güýz)

İl-güne bağı edilen ömür (Gürgen Bähelkä)

Goç ýigitleň lälezarly ýolunyň,
Giň sähramda öwşün atýan lälesi
Uzak ýylylar ejir çeken ilimiň,
Arkadagydyň hem gerçek balasy.

Eý eziz halkymyň kalbyndan dörän!
Gereklidiň bize henizler örän
Eziz Gürgen azatlygyň aşygy
Eziz Gürgen Sähramyzyň gelşigi.

Teşne halka paýlaň goşgydyr dessan!
Seçin giň Sährama sözleriň dürün!
Diýdiň: paýlamaly yzyny kesman,
Ene dilimiziň göwherin, zerin.

İň gözəl arzuwyň, suwsyz çöllerde
Döretmekdi ajap bagy-bossany
Arzuw etdiň adalatly ülkede,
Özerkin hem azat Türkmenistany.

Gözümden gitmeýär, gitmez hiç haçan,
Goşgy ýygnaklarna kebelekler dek,
Dumly-duşdan ili-gün çozup gelende,
Bir ýigit “Azatlyk” sazyn çalanda,
Çapaýyww hakynda goşgy okanyň
Azajyk basylyp, sadalyk bilen,
Märekän ýüzüne mährem bakanyň.

Şonda, öz halkymyň çapaýywwyny,
Seniň merdana keşbiňde görüpdim
Şonda çapaýywwlaň ölmeýänligine,
Buýsanç bilen pikir aýlap durupdym.

Gözümden gitmeýär gitmez hiç haçan,
Şol barýaň aýgytly ädimler bilen
Goltuguňda “Hydyr Derýaň” “Ykbaly”
Ýüregiňde ilin, dünýäň ykbaly,
Hyýalyňda, geljek baharlar bilen...

Ynamly, ynamly, barha ynamly
Ykbal gözleginde yörerdin dynman
Bulutlary syryp uzyn ellerin,
Tümligini içinden geçip gözlerini,
Parlak “Daň ýyldyzy” görensin hökman.

Ejir çeken ilin hakyn alanda,
Ýersizler ýerlerne eýe bolanda,
Akguş ýaly ýeňil ýöräp geleňde,
Ýaza öwürülerdi, hazanly güňzler
Begenjin waspyndan ejizdi sözler.

Tümlüğüň aşygy ýigrenji döwler,
Görüp bilmän bu ajaýyp bahary,
Günme-günden artyp öji, gahary,
Gözleri gamaşyp beýle ýalkyma,

Salanda başyna gereksiz urşy,
Şonda-da çykypdyň düşmana garşy

Arsan dek arlaŷyp Görogly kimin
İl-güni ykbalyn goramak üçin...

Uruş ŷatdy, kineleri ŷatmady,
Goŷun derisini geŷen gurtlaryň
Wadasynyň ömri uzak gitmedi,
İkiyüzli, päli ŷaman itleriň.

Seni-de gahryman ŷoldaşlaň ŷaly,
Ähdi ŷalan namartlarça tutdular
Ar-namysly beŷik şahyr Seŷdi dek,
Gollaryňy baglap türmä atdylar.

Emma sen şonda-da düşmediň tapdan
Dessanyň başladyň täze bir bapdan.
ŷene-de başladyň täzeçe urşy,
ŷene-de işlediň, dessandyr goşgy
Güŷjüňe güŷç goşdy azatlyk yşgy.

Duşman çüŷretjekdi zeŷli türmede
Sen bolsa gitdikçe tapladyň durduň
ŷürekde gaŷnaŷan gujyryň bilen
Türmäni-de çyn mektebe öwürdiň.

Garakçylar barha guduz açdylar
Täze-täze pitnelere geçdiler.

Diŷdiler: döwmeli her hili gynap
İň elhenç ŷollary görmeli synap.
Geçirdiler synag, aŷylganç synag!
Görülmedik jenaŷatlar etidler
Bir säher, getirip gözünü alnynda,
Goç ŷoldaşyň Seŷit Gojudy atdylar!

Emma, iki gerçek, iki gahryman
Är kimin hoşlaşyp durkuňyzy pozman,
Jellatlaň içinden geçirdiňiz gan.

Ahmyrly oturup geňeş etdiler
İň elhenç synagy orta atdylar!

Didiler: ŷoldaşyň Akbaŷramyny,
Getirip gözleriň alnynda atjak!
Soňra seni azat edip türmeden,
İl içinde şeŷle gürrüň ŷayratjak:
Öň Gürgenmiş ol pahyry tutduran
Soň hemme günäni dossuna ŷükläp,
ŷene-de Gürgenmiş ony atdyran!

Şonda gahar-gazap gurşady seni
Tutaşdyň alawlap, öwrüldiň oda
Arkadagyň, iniň Akbaŷramynyň,
Merdana keşbini getirip ŷada:

“Men beŷle namysy çekmerin hergiz!”

Diŷip, bar ŷigrenjiň bilen gygyrdyň,
Gazaply gözlerňi dikip gözlerne,
Diŷrsiň gara ŷüzlerine tüŷkürdiň.

Çökmekden umydyňy üzdüler
İň soňraky çärä nagşa düzdiler,

Didiler: et indi soňky weşetiň
Didiler ŷaz indi iň soňky hatyň!

Ynanýan! hatyň-da ýaşaýşyň ýaly,
 Biziň üçin iň gymmatly sapakdyr
 Arzuwdyr, ynamdyr gözel geljege,
 Zulmatyň synasyn ýarýan şapakdyr.

Diýensiň: il-günüm dogan-gardaşym,
 Mähriban aýalym ömür syrdaşym,
 Köşegim “İlmyrat” dik bolsun başyň!
 Enemiň-Atamyň goragyn daşyn!...
 Meniň üçin gara geýip, ýas tutmaň!
 Gam ýuwudyp göwni çökgünlik etmäň!

Çarkandakly ýoldur, azatlyk ýoly
 Gaýa dek inerler ýykylar gider
 Erkinlik aşygy ýigitler, gyzlar,
 Hazan ýapragy dek döküler gider...

Biziňkidir hökman gözel geljekler
 Gije öňün saklap bilmez säheriň
 Nyşan galmaz, bu duman, bu gaýlardan
 Synasy doludyr bu gowgalardan
 Umytly aýlanýan bu gara ýeriň,
 Biziňkidir hökman gözel geljekler!
 Gije öňün saklap bilmez säheriň.

Şeýdip, hatyn hem-de ömrün gutardy
 Iň soňky sargydyn ile ýetirdi
 Soň-da baş geramlyk gurşun güllesi,
 Bir ýürek däl, bir dünýäni ýatyrdy.

Gadyr bilen halkyň, mähriban ilin,
 Bu gün seni hormat bilen ýatlaýar
 Adamzadyň gözel geljegi üçin,
 Döken deriň, beren ganyňy haklaýar
 Sen kimin goçaklaň eziz adyny,
 Ebedilik synasynda saklaýar.

Eziz Gürgen! biz hem bu gün ýygnanyp,
 Ýatlaýary seniň geçen ýollaryň
 Garşymyzda duwrsyň göýä ýylgyryp
 Gahryman şehitleň gysyp ellerin
 Ýene gaýtalaýaň diriler üçin,
 Özün hem-de ýoldaşlaryň sargydyn:

Uzasyn, uzasyn, barha uzasyn!
 Daňa sary, lälezarly ýolumyz
 Uzasyn, uzasyn, barha uzasyn,
 Tä ýetinceň ýagty güne ilimiz.

Bolmasyn ýolumyz, jaňly kerwensiz,
 Gaýaly-gaplaňly ýollar aşmaly!
 Gürgenli bolarmy, ýa-da Gürgensiz,
 Jaňly kerwen, şanly daňa duşmaly!

Hawa, kerwen agyr ýollar aşmaly,
 Her ynsan özüçe goşant goşmaly!

Şeýleräk gutarýar, sargydy-sözi
 Synlap dur bizleri, umytly gözi...

(Daşoguz-1984, Gürgeni ýatlama ýygnagynda okaldy)

„Ýedigenler“

**Gün geçýär,
Aý aýlanýar,
Ýyllar
Bir-biriniň ýyzyndan,
Elýetez maksady ýzarlaýan
Irginsiz kerwen dek,
Şol eňip barýar, eňip barýar...
Gar üstüne gar düşýär,
Gubar üstüne gubar...**

**Ýamanlarymyzy, ýagşylarymyzy,
Ýagşy günlerimizi, ýaman günlerimizi
Diýersiň,
Hiç haçan,
Hiç hili hadysa bolmadyk ýaly,
Şol gömüp barýar, gömüp barýar...
Gar üstüne gar,
Gubar üstüne gubar...**

Göwnüme ýañy ýaly
 Mered agň aýaly
 Goňşymyz soltan eje,
 Gara öýüň daş işiginde,
 Solup giden düşeginde,
 Dolan aýyň yşygynda
 Pişgesini süýndirip
 Süýji – süýji gürrüňin,
 Dadly bala döndürüp,
 Ig egrid oturany.

Alkymynda joňkaryp,
 Otyrdylar aňkaryp,
 Bir gulpaklyja oglan,
 Gyzjagazy mawyja.

Ajaýyp soltan eje,
 Şol gürrüň berip otyr
 Diýrsiň, dertlaşýän ýaly,
 Gözel Türkmentsäramyň
 Asuda asmanynda,
 Patrak ýaly açylan
 Sansyz ýyldyzlar bilen.

Diýrsiň, gepleşýän ýaly,
 Şol tirkeşdirip otyr,
 Kyssa yzyna kyssany.
 Her biriniň şanyňa,
 Düzüp ajap dessany:

Görünse şol “üç ýyldyz”,
 Saryja tomus düşer.
 Görünende “ýaldyrak”,
 Gündizi ýangynlyrak,
 Gijeler salkynlaşar.
 Ol “ömri zaýa ýyldyz”,
 Parlap dogar, tiz ýaşar,
 Gylygy ters dünýeden,
 Ýüregi otly geçer.

“Ülker” dogsa tomusdyr,
 Ýaşan günü gys bolar,
 Güýz hasyllar ýygnansa,
 Göwni örän hoş bolar.

Görýañizmi ol üçi?
 “Ekiz owlakly geçi”
 Bir – birinden azaşyp,
 Mydam sergezzan olar.

Hanha, uzyn “ak ýoly”,
 Görýäňizmi balalar?
 Köşegini ýitirip,
 Şol, zaryn aglap giden
 Ak süýdün döke – döke,
 Balasyn yzlap giden,
 “Akmaýanyň süýdi” eken.

Ol görüňýän ýedisi,
 “Ýedigen”dir guzular
 Görüp gözüm ganmasa,
 Ýürek – bagrym eziler.

„Ýedigenim, ýedi ýyldyz
 Ýedi gonar, ýedi göçer
 Sanasam sogabym artar“

Inhä şu sanawajy,
 Ýedi gezek bir demde
 Gaýtalap bilen bende,
 Haýyr – sogap gazanar,
 Günäleri azalar...

Uzadykça soltan ejäň
 Geň – enaýy dessanlary,
 Haýran galan çagajyklar,
 Doly ýaly görýärdiler,
 Ýüzmünlerçe wakalardan,
 Tutuşlygna asmanlary.

Ne geň dünýä, eý taňrym!
 Ýyldyzlaryň dünýäsi
 Eşdilip duran ýaly,
 Diýrsiň, gohy – gowgasy.

„Ýedigenler, ýedi ýyldyz
 Ýedi gonar, ýedi göçer,
 Sanasam sogabym artar“!

Kimlerdikä ýedigenler?
 Atlary şeýle mukaddes!
 Haýsy ýagşyzadalarka?
 Nädip şeýle ad alanka?
 Olar haýsy gerçek, nähili ärdi!
 Atlaryn sanasaň,
 Sogaby bardy.

Belki ol ýagşyzadalar,
 Taňrylaryň gazabyndan
 Il – günü gutarmak üçin,
 Janlaryndan geçendirler.

Belki olar, ýeriň ýüzün
 Durşuna ýagşy etjek bolup,
 Dünýäniň tutuş ýamanlygyn
 Ýedi pyýala doldurup,
 Bir deminde içendirler
 Kim bilýär?

Şuňa meňzeş kop soraglar,
 Soltan ejäň igi ýaly,
 Beýnimizde aýlanýardy.
 Soltan ejäň ýumaklary,
 Dura – bara beýgelýärdi
 Öňündäki pişgeleri,
 Gitdigiçe azalýardy...

Ýyldyzlar öçüp başlaýar
 Ýedigen göçüp başlaýar
 Soltan ejäň höwirleri,
 Bir eýýäm ýatyp galypdyr
 Ikisi-de guzy ýaljak,
 Süýji uka batyp galypdyr.

Solta eje turup ýazýar-da bilin,
 İçerik geçirýär iki köşegi
 Hoşlaşyp Daňýyldyz, Ýedigen bilen,
 Ýygnaşdyrýar ýumaklary, düşegi ...

Hawa balalarym, ýaňy ýalydy,
 Şu gürrüňni berip duran zatlarym.
 Diýrsiň gara öý-de ýerinde ýaly
 Hem-de ýaňky tutup geçen atlarym.
 Emma,
 Durup bir seretsem yzymy,
 Kyrkdan aşa gar düşüpdür üstüne
 Düşüpdür ol enaýy ýatlamalar,
 Gatlak- gatlak toz-topragyň astyna.

Soltan eje nirde?
 Mawyja hany?
 Kim bilýär!

Belki Soltan ejämiz,
 Ş:ol ýyldyzlaň içinde,
 Azaşan owlaklary,
 Ýüregi yanan enä
 Tabşyrmaga gidendir.

Ýa kösenen ak maýa
 Bile zaryn bozlaşyp,
 köşegini yzlaşyp,
 Gowşurmaga gidendir...

İne, şeýdip,
 Düýnki, suw ýalyja gulkakly çaga,
 Bu günki çalaran Daňatar aga,
 Ak jaýyň daş işiginde
 Dolan aýyň yşygynda
 Gülli düşegiň üstünde
 Dury asmanyň astynda,
 Käte-käte çäýin içip,
 Könelerden täzä geçip,
 Gürrüň berip otyr:

„Ýöne eziz balalarym!
 Men bu gije, halkymyzyň
 Gujagyndan göňe uçup,
 Daňa sary ýollar açyp,
 Barýan ýyldylyry hakda
 Gürrüň berjek azda-köpde“

Diýip, agyr gayga batýar,
 Yýzy gelmez oýa gidýär...
 Soň, galdyryp agras başyn,
 Sözün şeýle dowam edýär:

Meniň eziz balalarym!
 Gök yüzüni gowja gözläň,
 Barmagyňyň ugrun yzlaň
 Tananlarmy görkezeýin,
 Galanlarny soňra yzlaň:

Hanha ol topbak ýyldyzlar,
 Hatar-hatar „Ýedigenler“
 Türkmenäraň asmanynda
 Ýanyp-ýaldyrap doganlar.

Eneleň päk duýgusuna,
 Aşyklaň ak söýgüsine,
 Atalaryň hormatyna,
 Adamzadyň gudratyna,
 Ýaşayyşyň päkligine,
 Ýolumuzyň aklygyna,
 Tüýs ýürekden ynananlar.

Aý ýalkymna tenin ýuwup,
 Daň şamagna täret kylyp,
 Ynsany taňry dek söýüp,
 Öňünde başyn egenler
 Topraga sejde kylanlar
 Ýolunda janyn goýanlar
 Hatar- hatar „Ýedigenler“.

Gözleriňiz soraşyp duwr,
 Ýene aýt diýp, olar hakda!
 Aýdaýyn men janym bilen,
 Bilýänlermi olar hakda:

Agyr gowgalarda, uly namysda,
 Men-men diýip orta çykan ärlerdir
 Aňzak gýşda yssy berip iline,
 Ganymlara, ýanyp duran narlardyr.
 Ruhлары asmanyň parlak ýyldyzy,
 Ganлары Sähramda lälezarlardyr.

Hatar-hatar „Ýedigenler“
 Ynsana başyn egenler,
 Topraga sejde kylanlar
 Yedi gonar, yedi göçer
 Gijelerden dynman geçer
 Baryp şanly daňy guçar
 Ýagty günün yolun açar.

Salam size eý gudratlar!
 Beýik daglarda bürgütler
 Dessanyňyz ýüreklerde
 Mekanyňyz dury Asman
 Sanaam sogabym artar,
 Sanamasam däl men ynsan!

Hawa, köşeklerim, ol Är doganlar,
 Näçe alkyşlansa, yene-de azdyr
 Asmanyň bezegi ol „Ýedigenler“,
 Ýaşsalar hazandyr, dogsalar ýazdyr.

Ýüreklerde altyn bilen ýazyldy,
 Dünýä dursa, diri galar ýatlary.
 Soraýaňyz, sizden soň-da sorarlar,
 Ol „Ýedigenleriň“ kimdi atlary?

Men tanaýanlarmy geçeýin sanap
 Ýyldyz kän, barysyn bolmaýar sanap.
 Goňşy-golam, ata-enelarnizden,
 Daýy-daýza, ýene-ýenelernizden,
 Galanlarny soraň yzyny kesmän
 Ajaýyp ýyldyzdan, doludyr Asman...

Hanha, ol görünýän „Dörtler“
 Esen, Tuwak, Magtym, Şirli
 Hanha Gürgen ýüzi nurly
 Ol Aýmät çyn mertleň biri
 Hanha, Ännin ärleň äri
 Hanha, Gyzył sähraň şiri
 Ol ikisi ömri zaýa

Meňzäp duran güne-aýa
 Arslan Arka, şir Emadi
 Öçmez hergiz, ýanar durar,
 Ýüreklerde ýakan ody.
 Ol ikisi, bir-de Ata,
 Haýp gitidler, boldy hata.
 Ol ýaldyrab duran Jelil
 Ynsanyň päkligne delil.
 Ol görünýän Seýit Gojuk
 Ýüregi ak, göwni açyk.
 Ol ikisi Abdyljelil
 Ýatdan çykarmaz uly il.
 Ol biriniň ady Hally
 Giň sähramda ady belli.
 Ýanynda ýene biri bar,
 Türkmeniň goç ogly Bidar.
 Ol iki gana bulaşan:
 Biri jellat elne düşen
 Ol birine gülle degen,
 Ahundiler iki dogan.
 Ol görünýän baş körpeler,
 Bir-birinden ýaş körpeler,
 İl arkadagy, “Arkalar”.
 Ol görünýän Baýrambibi
 Ýanynda körpe balasy
 Eşdilip dur, toba-Taňry,
 Enäniň ahy-nalasy!...

Okaýan dek iň mukaddes kelamy,
 Hersine müň sunup alkyş salamy,
 Sanady at-ma-at,
 Hatar-ma-hatar
 Hatarlaryň zýy gör nirä ýeter!

Sözüni aýaklap ýuwaş-ýuwaşdan,
 Başyny galdyrdy, dyzyna çöküp,
 Körpeleň soranjaň ýüzüne bakyp,
 Diýdi; balalarym gyýylmaň beýle!
 Ganymlaryň ganly güneşi batar!
 Matamyň ýerini toý-baýram tutar!

Ozaldan durmuşyň kanuny şeýle,
 Mundan „Ýyldyz“ ýaşa,
 Ondan „Daň“ atar!

(Berlin-1990, gys)

Dogduk depäm, Türkmentsähram

Sorasalar dertli yürek mekanyň,
Gadyryň gaýnagý illerimdedir
Ýer ýüzünde iň mukaddes mukamym,
Hüwdi-hüwdi diýen dillerindedir.

Sendedir gözbaşy, iň gözel duýgyň
Ýöregmi parçalan ilkinji söýgiň
Müň derdiň dermeny, ganymy gaýgyň,
Sähramyň al-ýaşyl güllerindedir.

Daglarňa sygyndym, sorap myradym
Alysdan-alyssa, ýetirdi dadym
Ar-namysym, güýjüm, gujur-gaýratym,
Boz bulanyp akýan syllaryndadyr.

Başymdan gitmeýär watan howasy
Deň-duşlar ýüzüni görmek höwäsi
Ganat kakýan köňül guşuň talwasy,
Degresi gyýakly göllerindedir.

Kyrk çemesi, depeläpdim garyňy
Ençe ýyldyr, çekip ýörün zaryňy
Müň gezek aýlansam, ýeriň şaryny,
Gözüm şol gumugsy ýollaryndadyr.

(Berlin, 1990 –Tomus)

Birleşýli

Eliňi ber elime, tut elimden jan dogan
Maňa jan ganym bolsun, seniň janyňa degen
Agzylalygyň derdi, yzasy başdan agan
Egri oturup dogruja, gürleşýli ezizim.

Gel agamjan sen dälmi, geçmişe yürek bagym?
Gel jan inim sen dälmi, agyr gün arkadagym?
Gel jan uýam, ejekem, guwanjym miwe bagym
Bir bagyň gülleri dek, parlaşaylyň ezizim.

Dil bilen orak orsaň, asla biliň agyrmaz
Der siňdirip depmeseň, ýerden hasyl gögermez
Tomus beýniň gaýnaman, gyş gazanyň bugarmaz
Gel az gürläp kän işläp, derleşýli ezizim.

Agzybirlik ýaňlansyn, yüreklerde, netlerde
Ýawuz duşman sallansa, garyndaş bor ýatlar-da
Güýçli guwrdy göreňde, birleşýärler itler-de
Gel biz parahat günü, birleşýli ezizim.

(Berlin-1990)

Aýrallyk Ýyllar

Aýlandyk ençeme ýollary söküp
Duwz-çöerk nesibe gör nirä çekip!
Yüregmizde ýanýan aýrallyk oduň,
Ençe ýad ülkede, külüni dözüp.

Eşidipdik, gördük, ajy eken gurbat
Gitdikçe ýüregim, gysylýar erbet
Bizi gören gara gözlere, ýene,
Gözüm düşermikä, eý amanuarbat.

İlden aýra düşmek ajy hem ýawuz
Göwin ýarym, ýürek şatlykdan gowuz
Durandyr gidenleň ýollyny garap,
Bşyna döndügim ol Kümnetgawuz.

Kerwen gurup, göçüp barýan bulutlar
Bilmen nirä geçip barýan bulutlar
Salam aýdyň biziň ile barsaňyz,
Ak merjenler seçip barýan bulutlar.

Kerwen başyn biziň ülkä çekiňler
Giň Sährama mähir bilen bakyňlar
Ýürek duýgularmy tabşyrýan size,
Eltip Watan topragyna döküňler.

Gözel Sähram söýgä suwsap ýatandyr
Aýrallykdan ýürek-bagry tütändir
Goý çöýsun özüni ýürek oduma,
Gyş aňzagy dabanyndan geçendir.

Duýgularym damja-damja dökülsin
Mele toprak, süýgim bilen ýakylsyn
Bahar geler, dürli güller açylar,
Şol güllere „Arzygöl“ ad dakylsyn.

Hyýalyňda geçýär gije-gündizim
Çekip duwr iýdiren çöregiň-duwzuň
Ýatandyr Atolmuň şorja gumunda,
Çagalyk ýyllarda basanja yzym.

Dyzlarym gowşaşýar, köpelýär inrim
Barha golaýlaşýar, bärimden aňrym
Sähramda ýene bir ýelmik iýýänçäm,
Garaşyk edewer, eý beýik Taňrym.

(Berlin-1990)

Gözel Sähram

(Ussad Şähriýara meňzetme-nezire-)

Türkmensähram, sen sähralaň gözeli
Öwgiňe söz ýetmez, diýsek ýazaly
Ýer ýüzi bir goşgy diwany bolsa,
Sen, Taňrymyň ýazan in uwz gazaly.

Gözel Sähram, iri-imişin düwüp duwr
Gözi gören, dili bilen öwüp duwr
Horasan daglary başyň syýpalap,
Mawy Hazar aýaklarňy ýuwup duwr.

Türkmensähram sensiň sähralaň güli
 Çybyndan gorap duwr Hazaryň ýeli
 Suwsasaň ak bulut, gök damja saçýar
 Oýlarňy doldurýar, çawgadyr doly.

Gözel Sähram, bakja seniň, bag seniň
 Adyň Sähra, ýarty göwräň dag seniň
 Gyş sowular, sawçy durnalar geler,
 Bolar ýene, döwran seniň, çag seniň.

Türkmensähram dagyň, sylyň gözeldir
 Goýnuňda ýaşaýan ilň gözeldir
 Ýöne, ýer ýüzünde bar gözellikden,
 Türkmen Enä beren „Diliň“ gözeldir.

Olumlaňdan sürüler suw içerdi
 Gaýalaňda algyr-laçyn uçardy
 Her ikindin Atolumyň ýolundan,
 Begdädemiz gytrat münüp geçerdi.

Görerin men, ýene gara gözleri
 İň agyr günde-de, güler ýüzleri
 Bar derdiň emidir il-gün gujagy
 Dirilik suwydyr ýürek sözleri.

(Berlin-1990)

Dost saçagy

(Eziz dostum Abdylly Hoseyniň öýünde myhmançylykda bolan günlerimiziň ýatlamasy)

Alp dagynyň etegi,
 Ümsümlük gije
 Töwerekden haýbat atýar,
 Gür tokaýly depeleriň garasy
 Eteklerde süýnüp gidýär,
 Baýyrlaryň göwsün ýaryp,
 Gür jeňňelli deresi.

Depäimizde dury asman,
 Synlap duwr dünýäni
 Synlap duwr bizi
 Balkyldaşýan sansyz gözleri bilen,
 Yzyny kesmän.

Alp dagynyň etegi,
 Syrly ümsümlük.
 Bu gözel etegi ýassanyp ýatyr,
 Asuda dynj alyp,
 “Estihal” obasy.

Käte-käte alyslarda it üyrýär,
 Kä iki-ýeke horaz gygyrýar,
 Kä zaryň, zaryň, zaryň...

Asyrlaryň gursagyndan çykýandek,
Kilisa jaňlaryň haýbatly sesi.

Şähdi açyk salkyn şemal,
Ýakymlyja eli bilen,
Sypalap geçýär.
Gür tokaýyň agaçlary,
Bir enaýy pyşyrdaşýar.
Diýrsiň,
Haý diýmän atjak şanly daňy,
Söýünjiläp,
Bir-biriniň gulagyna çawys kakýar.
Ajaýyp pyşyrdaşýar.

Ne gözel, ne syrly,
Alp dagynyň bu asuda gujagy.
Şeýle täsin gözelligiň
Ýaraşykly bezegi,
Ýürekdeş eziz dostuň
Sahawatly saçagy.
Ýürekdeş eziz dostuň
Yssy eçýän ojagy.

Men otyryn
Otyr meniň garşymda,
Men kimin, ýurdundan
Hem il-gününden,
Aýralyk ýüküni gersine atyp,
Gurbatda sergezzan
Ýürekdeş ynsan.

Saçak başy ümsümlük,
Töwerek ýaly.
Ol öz dünýäsinde seýr edip otyr,
Men hem öz dünýämde seýr edýän ümsüm...

Gapdalmyzda ýaňlanyp duwr pessaýja,
Kä Mylly agaň çalan Humaralasy,
Käýarym ajaýyp Gorasan sazy,
Käýarym Türkleriň oýun hawasy,
Kä gözel Gilandan zerdi melije,
Ajaýyp gije

Ne gözel,
Ne syrly,
Hyýal dünýäsi.

Bu gözel dünýäni weýran etmäge,
Göýä gorkýan ýaly
Hem men, hem-de ol,
Ne gep bar, ne gürrüň.

Diňe, käte-käte göýä uzakdan,
 Ýüz-ýüze düşende
 Diýýändek salam,
 Saglyga, saglyga
 Boldy wessalam.

Ýene-de her kime gözel dünýäsi,
 Ýene-de ýad bize dünýä gowgasy.

Kä it üyrýär,
 Kä horaz gygyrýar,
 Tamdyraň nalasy,
 Tokaýyň sesi...

Oýanýar ýürekde, näzik duýgylar,
 Tutaşýar gaýtadan, sönen söygiler.
 Bar zat arassalyk,
 Bar zat gözellig,
 Diňe ýok zat:
 Men kim?
 Sen kim?
 Ol kim?
 Men-menligiň, düýbi çüyrük dawasy.
 Diňe ynsanlygy,
 Ynsany söýmak.
 Yzda galan deň-duşlaň,
 Gül yüzün görüp doýmak höwäsi.
 (Almanyň Estihal obasy-1990)

Näbilsin?

*“Hemderd olup, içgin-içgin sormaýan,
 Näbilisn bir görüp gitse daşymdan.
 Kämil bolup, jan gulagyn bermeýen,
 Aňla bilmez, öten işi başymdan.
 (Magtymguly)*

Aýlandym, agtardym, yzlaýyp yzyn,
 Ençe gezek bagly gapa duş geldim.
 Bilmek üçin Pyragynyň kimligin,
 İlkı köp zatlary bilmeli bildim.

Kä gurşundek çümüp deňiz düýbüne,
 Dür-merjenler gözleginde gezmeli.
 Kä galtga dek, agyrlyklardan boşap,
 Ak guş ýaly, suw ýüzünde ýüzmeli.

Pyragynyň yrfanyny nä bilsin,
 Many bazaryndan ýoly ötmeýen.
 Türkistan eýesi Hazret Ýasawyň,
 Çeşmesinden bir ýudum suw datmaýan.

Pyragynyň hijranyny näbilsin,
Ene topragyndan aýra düşmeýen.
Gözel iliňň gujagyndan sogrulyp,
Ýad illerde güni aglap ýaşmaýan.

Tanamaýan, Nesimini, Hallajy,
Näbilsin hak üçin jandan geçdigin.
Änälhak! diýp, zalym halypa garşy,
Hak söweşe ala meýdan açdygyn.

Näbilsin örtenşin, il-gün derdine,
Egni bilen il-gün yükün çekmeýen.
Şebli kimin dagy-daşy ýandyrşyn,
Ýüreginden odly tütün çykmaýan.

Näbilsin ak ýürek galandarlaryň,
Meýlisinde al şerapdan datmaýan,
Bir jurgadan kyrk aşygy gandyrsşyn,
Hak söýginiň manysyna ýetmeýen.

Wysal üçin nalalaryny näbilsin,
Sema diňläp, meý-mes bolup ýatmaýan.
Yşgy älem elendiren ýarynyň,
Her eşýada jemalyn nagş etmeýen.

Her kim Pyragyda özüni görmän,
Pyragyda Pyragyny görmeli.
Pyragyň ýerine özi sözlemän,
Jandan diňläp, özüne söz bermeli.

Pyragydan proletarýa bolarmy?
Başyna çür telpek geýdirmek bilen.
Magtymguly Maksim Görki-de bolmaz,
Diýmedik sözlerni diýdirmek bilen.
Ahun ýa-da aýatolla-da bolmaz,
Sakal goýup selle geýdirmek bilen.

Magtymguly, diňe Magtymgulydyr,
Magtymgulylygna örän uludyr.

(Berlin, Maý 1991)

Pyragy kim?

Her at tutulanda gözüň önünde,
Belli bir adamyň keşbi janlanýar.
Her ynsan özüçe giden bir dünýä,
Her dünýä içinde münlerçe gowga,
Ýöne herkim bir sypatda bellenýär.

Aýdarsyň oýlanyp, tanaýan bolsaň,
Sorasalar, niçik adam pylany?:

Ýa bir garaçydyr, ýa uly alym.
Ýa bir puharadyr, ýa zabun zalym.
Ýa açyk göwündir, ýa iki yüzli,
Daşy güler, içi hiç bolmaz mälim.

Syýasatçy ýa-da köp bilen filsuf,
 Köpe gizli syrlar, oň üçin zahyr
 Ýa sözi saýaksyz ýaňranyň biri,
 Ýa il-gün içinde hormatly şahyr
 Ýa gowy adam dirsiniň ýa-da ýaramaz,
 Ýa il-güni satan, ýa watanparaz,
 Özüňçe bir baha berersiniň garaz.

Ýöne, birgün maňa bir türk gardaşym,
 Kyn sorag berdi-de aýlady başym.
 Didi: türkmenlerde barмыш bir şahyr,
 İl içinde orny uly bolmaly,
 Ady diýrsiniň Magtymguly bolmaly.

Köp oýlandym, pikir aýlap köp zada,
 Bir giden dünýäni getirdim ýada...
 Diýdim: hawa, bardyr bizde şeýle at
 Korkut atamyzdan galan bir züýat.
 Türkmen halky oňa welimiş diýýär,
 Boljak-geljekleri, önünden gören,
 Hakdan içen, dürler saçan bir şahyr,
 Erenler içinde, beýik bir eren.

Menden eger habar alsaň Pyragy:
 Depämiň täidir, arkamyň dagy,
 Uly ili terbiýelän mugallym,
 Ýaşayş ýolumyň parlak çyragy,
 Gaýdusyz watançy, köp bilen filsuf,
 Hem aryf, hem şahyr, ak ýürek sopy,
 Demirgazyk ýyldyz, azaanlara,
 Myradyn isläne, umytly gapy.

Türkmenlerde söhbet bolsa, saz bolsa,
 Magtymguly, saz-söhbetiň başydyr.
 Türkmen şygry, altyn ýüzük saýylsa,
 Magtymguly onuň göwher gaşydyr.

Türkmenlerde, ýawuz günü, ýaw günü,
 Goç ýigitler ýarag alsa eline,
 Pyragyň pähimli ýürek sözleri,
 Ýüregne ynamdyr, güýçdir goluna.

Magtymgulyň, il-gününi söýşi dek,
 Taňrysyny söýse her bir ynanýan,
 Onki süňni günä ýugrulan bolsa;
 Hak ýanynda, ýalkanar ol bigümän.

(Berlin, Maý 1991)

Salam Magtymguly

Salam Beýik Atam eý Magtymguly
 Söz gülüstanynyň öçmjek güli
 Salam il-günümiň, eý görer gözi
 Akyl asmanynyň parlak ýyldyzy.

Gidip-gelenden eşidip begendim,
 Dawaraly toý tutuljak adyňa
 Ýöne menä aýtsam sözümi göni,
 Gaýgy-hasrat basyp durka il-güni,
 Toý toýlamak, düşenogam ýadyma.

Bilýänsiň derdimi eý Magtymguly!
 Iliň agyr halyn, eý ady uly!

Ýüregi bir, damary bir göwresin,
 Ganly gylyç, ortasyndan kesip duwr
 Gül-gunçasy açylmadyk bagyna,
 Dumly-duşdan hazan ýeli ösüp duwr.

Ajdarha eýeläp zawlaň ýagşysyn,
 Talanyp duwr, hydyr gören topragyň
 Ar astynda köýen beýik çynarlar,
 Döküp duwrlar hazan uran ýapragyn.

Bu gün Çowdur hanlaň gollary bagly,
 Ýa sürgünde, ýa-da türmede ýatyr,
 Ýürekleri wolkan, içleri tütün,
 Ahmyrly, ahmyrly ah çekip otyr.

Wyjdanyna eýe alym-şahyrlaň,
 Öz tabytyn özi ýasap aem ýaly,
 Aglaý-aglaý öz daşyna aýlanyp,
 Ömrüniň çyrasy öçýär-de gidýär
 Ne şölesi, nuri uzaga gidýär,
 Ne çekýän ahmyryn kimse eşidýär.

Arzuw edip giden erkin döwletiň,
 Heniz-heniz gurulanok Pyragy,
 Üstümüz agasyz azat durmuşyň,
 Hözirini görülenok Pyragy.

Elbetde toý tutmak bizde gowy zat
 Hem mukaddes sylamaklyk ulyny,
 Has-da beýik ynsan Magtymgulyňy.

Ýöne bu gün diňe toý bilen däl-de,
 Ýolun dowam edip sarpa goýmaly!
 Pyragyny söýýänimiz çyn bolsa,
 Pyragynyň gözel ilin söýmeli!
 Pyragyny söýýänimiz çyn bolsa,
 Pyragynyç saýrak dilin söýmeli!

(Berlin, Maý-1990)

Giňelýär Dünýäm

Ölmedim ajaýyp günleri gördüm,
Mündebir minnetdar saňa eý eýýäm
Garyb guş dek ýurt aradym asyrlar,
Indi gonmak üçin bardyr höwürtgäm.

Ene topragymda gul boldum ýada,
Ata watanymda geçmedim zada,
Gözýaş tesgin berdi ýürekde oda,
Ynjalyp başlady ýaraly synam.

Öweý enä, ene diýdim ýalandan
Daşym güdi, içim doly ýalyndan
Kamatym düküldi hijran elinden,
Buşluk! Ýar öwrülýär ellerinde jam.

Hakyky ýetimmiş watansyz ynsan
Buýsançsyz ýürekde doňar eken gan
Daň düýbi agaryp aýylýar jahan,
Dumanlar syrylyp giňelýär dünýäm.

Men beýik çynardym palta urdular,
Mazarymda toy meýlisin gurdular,
Gözel ilin gujagyndan sürdiler,
Bu gün gujak açyp garaşýar ölkäm.

Gara günler geçdi, günler agardy
Magtymgulyň sepen tohmy gögerdi
Watan bu gün bizi toýa çagyrdy,
Başlandy Türkmenene, döwletli döwran.

(Garaşsyzlyk aýy/Oktabr 1992-Aşgabat)

Türkmenistanym

Asmanyň eýesi „Änewiň“ yurdy
Mün ýyllardyr ýaşyň Türkmenistanym
Göreşiň, dalaşyň synagyň yurdy
Şoň bilen dirisiň Türkmenistanym.

Gujagyňda dogdy, ynsanlyk aňy
Şapagyňdan atdy, doslyygň daňy
Tamdyraň tarynda azatlyk heňi
Öçmesin ojagyň, Türkmenistanym.

Oguzdan pyraga, münlerçe dagy
Akylyň paýhasyň öýi-otagy
Tumardan Görogla, arslan ýatagy
Her dagyň, her daşyň Türkmenistanym.

Diriligim diňe watanyň yşgy
Söýgiňden doludyr, yüregmiň köşgi
Gözel ene dilim, duran bir goşgy
Buýsanjym, guwanjym, türkmenistanym.

Üç mukaddeslige mukaddes ölüm
Bir taňry, bir toprak, bir ene dilim
Ysar elim gurban, hem sözlär dilim
Saňa sunýan başym, Türkmenistanym.

Garaşsyz watanyň geljegiň ýagaty
 Sür güneşe sary, eýerläp wagty
 Taňrymdan dilemen, sensiz hiç bagty
 Sensiň ömrüm, ýaşym, Türkmenistanym.

Köp gowgaly agyr günleriň ötdi
 Başyň beýikligi, asmana ýetdi
 Şeýle bir ajaýyp, şanly daň atdy
 Batmaz! bagt güneşiň, Türkmenistanym.

(Berlin 1996 Tomus)

Ömür Ýoldaşym, Mama Nejjaryýa
 (Durmuş gurmagymyzyň 25 ýyllygyna)

25 ýyl dimek, bir kiçi ömür
 Odum bilen girip, külüme dözdüň.
 Toýda bezeg, gaýda arkamyň dagy
 Sürgün, bosgun, ençe zülüme dözdüň.

Tüm gijämde, daň ýyldyz dek doganda,
 Saýrapdy ýüregmiň gam basan sazy
 Gaý-tupan-da biziň üçin bahardy
 Gyşyň aňzagynda ýaşapdyk ýazy.

Boýňa gyzyly düzüp, köşge salmadym
 Haýran-da etmändi, altynyň ysgy
 Emma ýüregimiň töründe gurdum,
 Söýgiň bilen örüp, iň gyzel köşgi.

Ýerinde il-günüň däbine uýup,
 Kiçimi sylap, ýaşulymdan ýaşyndyň
 Iň agyr günler hem gaşyňy çytman,
 Hem duýgyma, hem dawama düşündiň.

Ata-baba ojagymyň oduny,
 Goradyň ýürekden yssylyk berip
 Hem sakladyň onuň mukaddesligin,
 Gaý-tupan önünde ganatyň gerip.

Durmuşda nämedir? bagyt diseler,
 Kimiň elindekä jennetiň tuwgy?
 Diýerdim: jennete äkitjek guşuň,
 Bir ganaty sylag, birisi söýgi.

Garşylykly söýgi-sylag ýerinde
 Şükür il önünde gysga däl dilim
 Ömür bakjamyzyň ajap bezegi,
 Bagryň bilen beslän üç sany gülüň.

Gülzaryndan gyzel Türkmensähramyň,
 Arzylap tirdigim, arzyly gülsüň,
 Sähramy ýatladýar, seniň her durkuň,
 Gaýgyň gysyn, ala-baharny gülkiň.

Düýn gyz diýen gyzel adda geleňde,
 Deňiz dek joşupdy ýürekde duýgym
 Bu gün Ene diýen mukaddes adda,
 Ýer ýüzüne sygmaz, sylagym, söýgim.

Beýnimde söz joşýar, näçe uzatsam
 Eý göňlümiň şady, ýüregmiň nagşy
 Ýöne, ýygnaýaryn oýnam setirde
 Çünki sözün uwzy, gysgasy ýagşy.

Sensiz köşgi-eýwan dar kafas maňa
 Seniň bilen, çöl içinde tagtly men
 Sensiz uçmah, belki dowzahdan ýaman,
 Seniň bilen, dowzahda-da bagtly men.

Berlin-2000 (Oktobr)

Kümüş Baýrama Gutlag sözi

(Almanlylaryň däbi boýunça, gyz-ýigit durmuş gurup bile ýaşamaga başlanlaryndan 25 ýyl geçende “kümüş toý”, 50 ýyl geçende bolsa “altyn toý” ady bilen toý tutýarlar. Şu gowy dübe eýerip, bu ýuwrtda ýaşayän türkmenler-de şeýle toýlary tutup başladylar. Şolara gutlag söz hökmünde aşakdaky ýürek sözlerimi ýazdym.)

25 ýyl yssy saklan, Ojagy
 Alkyş size, il-ulusyň adyndan
 Ýanyp dursun ýene 25 ýyllar
 Tutaşyp ýürekleň söýgi odundan.

Öýün diriligi, yssysy ojak
 Agyr ulus, öýün gerşinde durýar
 Öçmesin! öçmesin bir ýanan ojak
 Ojak öçen günü, il-gün hem dargar.

Bu ojakda önüp-ösen balalar
 Ene dilden ganyp ösen balalar,
 Bu mukaddes däbi, olar ýöretsin!

Agöý dikip Atasyöýnün gaşynda,
 Agöý dikip Agasyöýnün duşunda,
 Her Ak öýde ýene ojak döretsin!

(Berlin, 26.08.2005)

Sued (Şwesiya) şahyry “Hari Martinson”dan bir terjime

(Çagalyk ýyllarymyň şaýady, başlangyç okuwda klasdaşym hem eziz dostum “Şaroh Kamýab”yň Şwesiya edebiýatyndan birnäçe goşgydyr gysgajyk çeper ýazgylardan saýlap, pars diline terjime eden “Sued hatlary” adyndaky kitapçasyny gaýtadan okap otyrdym. Bir goşgy örän ünsümi çekdi. Men öz içimden “käşki şu günki Türkmen nesilleri-de şular ýaly goşgulary öz ene dillerinde okap bilsedi” diýip oýlandym, hem-de şeýle eserleri gözel hem baý türkmen dilimize terjime etmegi synap görmegi ýüregime düwdüm. Bu işiň, ylaýta-da goşgyny bir dilden başga bir dile terjime etmegiň örän kyn hem jogapkärli işdigini göz önüne getirsem-de, ýetmezçiliklerini soňrakylar doldurar diýen umyt bilen bu işe başladym. Elbetde Türkmen diliniň aýratynlyklaryny hem-de Türkmen okyjylarynyň ruhy dünýäsine hem düşünjesine

uýgunrak bolmagyny göz önünde tutmak bilen, goşgyny sözme-söz däl-de eýsem erkinräk terjime etmegi dogry tapdym.)

“Likan” agajyň aşagynda öz içini gepletýär

Agajyň aşagynda “Likan” öz içini gepletýär:
Elmydama aralyk altyn ýoldan gürrüň edýärler
Hamana, bar bolan ýeke täk ýol ýaly,
Dag bilen düzüň aralygynda.

Emma ýaşayyşda köplükdir, dürli-dürlilik bar ahyry,
Münlerçe aralyk altyn ýollary bilen
Münlerçe bähbitli, güneşli hem parlak ýollar.

Köp we aýry-aýry düşünje,
Ýaşayşyň yzygiderli tejribelerinden görelde almak,
Ýaşayyşda iň dogry bolup biljek düşünjedir.
Bu düşünje, seniň uzak ýollaryňy
Güneşde we aýdynlykda,
Hatda garaňky gijede,
Gözýetimiň dar çygrynda,
Ýoluňa yşyk salýan çyradyr.

Bu dünýä bir gür tokaýdyr!
Gür agaçlaň içinden ýol açmaly ynsan.

Öňe gitmek üçin,
Töweregi barlamak gerek.

Çünki bir ýolda azaşyp bilersiň.
Azaşanyňy bilmek gerek,
Täze bir ýol tapmak üçin.

Tokaýyň gündizine güneş düşýär,
Gijesine aý we ýyldyzlar.

Arassa wyjdan bilen seret
Güneşe, aýa we ýyldyzlara!
Iki ýüzliligi içinden yog et
Ýoluňy aşyp bilmek üçin!

Köplük hem dürli-dürlilik,
Ynsan aňynyň mähäk daşydyr.

Parlak güneşi ýadyňa sal,
Içindäki dogruçyl düşünjäňi şonuň bilen beze!
Dogruçyl wyjdanyň sergezzanlygy,
Hemişe gysgadyr.

(Berlin, 3.9.2005)

Adamlar!

**Dr. Japarbaýyň aradan çykmagyna
duýgudaşlyk
(Fevral-2000)**

Dr. Mämişir Japarbay örän medeniýetli, hamrak we dogruçyl adamdy. Beýik Möwlanenýň aýdyşy ýaly ol: Boluşý ýaly görünüp, görnüşi ýaly-da bolup bilen adamdy. Türkmenistan garaşsyzlygyna gowşan gününden başlap örän arassa düýgy hem hoşniýetlilik bilen, öz ugry boýunça gymmatly kömekler etdi. Öňki hassahanalaryň durkuny düýbünden üýtgedip Ýewropanyň modren teknikleri bilen üpjün edilmelidigini yzygiderli teklipläp edip özi-de iş yüzünde gatnaşdy. onuň bu zämetli ulý mörçberde öz netijesini berdi. Ýatan ýeri ýagty bolsun!

Ýaşayşyň,
Bir, göz ýumup açasy,
Bir, uçgun ýanyp öçesi,
Bir, güýz ýapragynyň,
Sapagyndan täniş düşesi,
We bir, ynjan ýüregiň,
Urmadan galasy dek
Gysgalygyna,
Oýlanýasmy Adamlar!

İki başy görnüp duran
Şu ýalançy saraý,
Şu gysgajyk salym,
Bir ynsanyň:
Göwnüne degmäge,
Ýüregini gymaga,
We duýgusyny,
Demir penjeler bilen owmaga,
Degýärmikä Adamlar!

Her ýaşayş bir synag,
Her ölüm bir sargyt,
We her saýman,
Adalatly bir Halk Diwanydyr!
Emma bilýänler üçin.

Türkmen şahyry Gurbangeldi Ahunber Aramyzdan gitdi!
(25.2.2005 Türkmenistanda)

(Ol öz ýaşayan ýekeje sowuk otagynda, gysyň aňzagynda gaty yalňyzlykda aradan çykýar!. Gurbangeldi 1325-nji ýylda garyb maşgalada dünýä indi. Ene-atasy ir aradan çykyp, ýaşlyk ýyllaryny ýetimlikde, örän agyr geçirdi. 15-16 ýaşyndan, 1340-njy ýylda başlanan Türkmen milli hereketine, özüniň dosy hem deň-duşy bolan, merhum „Annagurban Gylyçtagany“ bilen bilelikde örän işeňňir gatnaşdylar. Olaryň ikisi-de 1351-nji ýylda hökümet tarapyndan tutulup türmä salynan Türkmeniň milli hak-hukuklary ugrunda göreşijiler toparynyň arasyndadylar. Ýatan ýerleri ýagty bolsun!)

„Il-ulusdyr dossy-ýary ýekäniň“ (Magtymguly)

Soňlanmadyk sözler (1)

Inim jan Gurbangeldi
 Ajy habaryň eşdip,
 Ajy-ajy agladym,
 we,
 Ajydan ajy güldüm!

Öň-de bir şahyryň aýdyşy ýaly:
 İnsan ogly güler eken haçan-da,
 Derdi agydan agsa!

Eý beýik taňrym!
 Saňa ýalbarýan!
 Şeýle ajy gülkini özgelere dözmäwer!

Şeýle elhenç ölümü,
 Il özüne gelsin dip,
 Dözensiň belki!
 Indi bir, görkezmäwer!

Işi gaýdan ulusyň,
 Işi gaýdan balasy!
 Iň soňy bogdy ony,
 Ömür boyy çekdigi
 Ahmyry, ahy, nalasy.

Işi gaýdan ulusyň,
 Işi gaýdan çagasy,
 Arkasynda bolmady
 Arka berip söýenjegi,
 Gaýa başly, galkan döşli inisi

Goltugynda bolmady
 Ruhuna daýag boljak,
 Ak sakally, agyr başly agasy.

Şeýle gözgyn, şeýle ýalňyz,
 Şeýle sowuk, şeýle gorkunç,
 We,
 Seýle ajy gülkünç,
 Ölüp biljek eken!
 Işi gaýdan ulusyň,
 Işi gaýdan balasy!

Ahyry bogdy ony,
 Ömür boýy çekdigi,
 Diňe,
 Ili-güni üçin,
 Ahmyry, ahy, nalasy ...
(28.2.2005 Berlin)

Soňlanmadyk sözler (2)

Sen ýaşadyň,
 Sen ilde ýaşadyň
 Il sende ýaşady
 Il seni ýaşatdy,
 Sen ili ýaşatdyň

Goşgy ýazdyň
 Duýgy düzdüň
 Soňlanmadyk goşgular...
 Duýulmadyk duýgular

Asman ýaly giň
 We, Türkmenäň ýaly gözəl,
 Her söz, emma
 Her bir türkmen söz,
 Dünýä inen bir gara göz,
 Türkmeniň bir garagöz balasydyr.
 Soňlamadyk,
 We, soňlamajak sözler, garagözler...

Il seni ýaşatdy
 Sen ili ýaşatdyň
 Sende ýaşady:
 Orazmuhammed Tekeler, Gazak Paňlar
 Hojalar, Nazarlalar...
 Galkanlar, Şaeriler, Annagurbanlar...
 We, sende ýaşady:
 Sähramyň gyzyň läleleri,
 Ilimiň gerçek balalary, arka dagy
 Şehitler...
 Sende ýaşady,
 Bu mukaddes kerwen...

We bu gün!
 Seniñ bilen uzady
 Bu kerwen,
 We uzar...
 Ilden ile gezer
 We seniñ sözleriñde ýüzer,
 Bu mukaddes kerwen.

Sen,
 Bu mukaddes kerweni,
 Ýaşadaňsoň ýaşadyň!

We biz,
 Seni, we
 Bu mukaddes kerweni,
 Ýaşatdykça ýaşarys!

(1.3.05 Berlin)

Soňlanmadyk sözler (3)

Sen öldüňmi!
 Ölmek näme?

Biziň ilde,
 „Pylany amanadyny tabşyrdy“, dirler
 Sen diňe
 Amanadyňy tabşyrdyň ahyry!
 Ýagny:
 Taňrynyň berenini Taňra,
 Toprakdan alanyňy
 Topraga gaýtaryp berdiň.

Emma, seniñ sözleriň?
 Olar,
 Amanat däl!
 Olary,
 Sen özüň ýaratdyň, döretdiň
 We goradyň.
 Olar,
 Seniñ özüňki,
 Diňe özüňkidir.

Sözleriň gezyär.
 Diýmek, sen ýaşayarsyň.

Biziň ilde:
 Ýaradana Taňry,
 Döredene Eýe,
 We gorana,
 Pir, Eren dirler.

Biziň ilin aňynda:
 Eýeler, Erenlar
 Ölmezler dünýäsiniň,
 Ölmezleridir.

Olar,
 Aramyzda gezyärlär,
 we,
 Bizi, il-güni,
 Hem gözel Türkmentsahramyzy,
 Goraýarlar.

(1.3.05 Berlin)

„Gardaş duygusu“
 (Azeri türkçesinde)

Sevinjim mavi Xäzär
 Sän eý mehriban ana!
 Muhäbbätli gollaryn,
 Uzanyb iki ýana
 Tarix boyu başlädin,
 Her golunda bir bala
 Biri şekkärdän şirin
 Biri tat goşur bala.

Kimdir bu iki bala?
 Bir anadan süt ämän.
 Bilmiýen varsa, bilsin!
 Bir gögsinde Azeri,
 O birinde Türkemen.

Anamyz aslan Tumar
 Atamyzdyr Oguzxan
 Üreklärdä duýgu bir
 Damarlarda eýni gan
 Bir agajyn dallary
 İki gövdede bir jan
 Od yurdu Azärbayjan,
 Günäşli Türkmenistan.

Baharymyz eynidir
 Bir esär xäzan ýeller
 Çünki bir olmuş bizi
 Sevän hem vuran ällär
 Bir banniyar xuruzlar
 Bir oxuyar bülbüllär.

Bir agajyn dallary,
 İki gövdede bir jan
 Od ýurdi Azärbayjan,
 Güneşli Türkmenistan.

(Berlin-1995)

Yalnızlık

(Türkiye türkçesinde)

(Üç kimliğin: Türklük, Avrupalılık ve Araplık arasında kalan soydaşlaıma hitap)

Bir garip türkmenim, uzakta ahbap
Hicran ateşinden yüreğim kebab
Selama eleyk yok, telefona cevap

Kapılar kapalı, kaldım dışında
Ne acı yalnızlık, toplum içinde!

Sürüldüm vatandan, özlemi kaldı
Yurdumu yuvamı, hırsızlar aldı
Türkü imanımı, şeytanlar çaldı

Kapılar kapalı, kaldım dışında
Ne acı yalnızlık, toplum içinde!

Para, ne güzelsin! hem can hem canan
Parası olmuyan, sayılmaz insan!
Para savaşından, dünyamız al kan

Kapılar kapalı, kaldım dışında
Ne acı yalnızlık, toplum içinde!

Nerdesin söz için, can veren türküm?
Nerdesin toprağa, kan veren türküm?
Nerdesin tarihe, yön veren türküm?

Kapılar kapalı, kaldım dışında
Ne acı yalnızlık, toplum içinde.

Dağlarda kartalken, derye çöktük
Bir Araba bir,de Batıya taktık
Niçin kendi türklüğümüzden el çektik?

Kapılar kapalı, kaldım dışında
Ne acı yalnızlık, toplum içinde!

Aradım yılmadan, gece hem gündüz
Tugruldan, Fatihden bulamadım iz!
Ben toplumdan, toplum benden,de yalnız!

Kapılar kapalı, kaldım dışında
Ne acı yalnızlık, toplum içinde!

Suç oldu atalar izinden gitmek
Sakalsız sarıksız dinden söz etmek
Suç oldu Ata,nın adını tutmak!

Kapılar kapalı, kaldım dışında
Ne acı yalnızlık, toplum içinde!

Soruma cevap ver, derdin alayım
Topluma girmekçin, Arabımı olayım?
Goy ben yalnız, ancak Türkmen kalayım

Goy kalayım, odsuz evler dışında!
Tek koşayım, atalarım peşinde.

(18.01.2006 Berlin)

